

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

"ทรัพยากรมนุษย์" นับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในอันที่จะก่อประโยชน์สูงสุดแก่สังคมได้ในทุก ๆ ด้าน ถ้าทรัพยากรเหล่านั้นได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของแต่ละบุคคล (บํารุง สุขพรรณ 2519 : 88 - 89) ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บุคคลที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ บุคคลที่มีคุณภาพหมายถึงบุคคลที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลิกภาพและวิชาการ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชาที่ตนศึกษามาและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ หมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาในสาขาวิชาชีพของตน (วิทย์ วิศทเวทย์ 2518 : 1) ตามปรัชญาการศึกษาเชื่อว่า สิ่งที่จะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพคือ "การศึกษา" ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลจึงเร่งจัดการศึกษาในทุกกระดับให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมุ่งให้เป็นแหล่งผลิตกำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับนี้จึงต้องจัดอย่างมีระเบียบแบบแผนและไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามลำพัง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2523 : 27) เพื่อสนองเจตนารมณ์ของการอุดมศึกษาในการผลิตกำลังคนดังกล่าว การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงมุ่งให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะในขบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวผู้เรียนและผู้สอน ขบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทางการศึกษา การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ส่วนประกอบเหล่านี้มีความสำคัญเท่าเทียมกันจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งมิได้กล่าวคือ วัตถุประสงค์ทางการศึกษาหมายถึง เป้าหมายของการศึกษาในอันที่จะผลิตบุคคลในลักษณะตามต้องการ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามสาขาวิชา การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการสอนเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมในทางการเรียนการสอนที่นำมา

ใช้เพื่อ นำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ การวัดผลและประเมินผลการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เข้าไปวัดและประเมินว่าขบวนการเรียนการสอนที่ดำเนินไปแล้วนั้นทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพียงใด (ชุมพร ยงกิตติกุล และ ประคอง กรรณสูต 2518 : 31 - 32)

ในการปรับปรุงขบวนการเรียนการสอนองค์ประกอบต่าง ๆ ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงเท่าเทียมกันจึงจะสามารถปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาได้อย่างแท้จริงโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการศึกษานั้น นอกจากจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพียงใดแล้วยังถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะผลจากการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่ การปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตร การใช้อุปกรณ์การสอน วิธีการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนประเมินผลการจัดระบบการเรียนการสอนของสถาบัน (อนันต์ ศรีโสภณ 2520 : 1 - 2) การวัดผลและประเมินผลการศึกษาประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนคือ การวัดผล (Measurement) และการประเมินผล (Evaluation) ทั้ง 2 ขั้นตอนนี้เป็นขบวนการที่ต้องกระทำต่อเนื่องกัน กล่าวคือ การวัดผลเป็นขบวนการที่ใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เข้าไปวัดเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลข ปริมาณ จำนวน หรือคุณภาพ ซึ่งแทนพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผลงานของแต่ละคนหลังการเรียน การประเมินผลหมายถึงการนำปริมาณหรือจำนวนที่ได้จากการวัดผลมาตีค่าอีกชั้นหนึ่งแล้วสรุปออกมาเป็นผลการเรียน (วิเชียร เกตุสิงห์ 2520 : 5 - 7) จากความสำคัญดังกล่าวมาแล้วขบวนการวัดผลและประเมินผลจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและรัดกุมมากที่สุดเพื่อผลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดผลอันเป็นกรณนำเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเข้ามาใช้วัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ตลอดจนผลงานและทักษะของผู้เรียนหลังการเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่าส่วนสำคัญที่สุดในขั้นตอนการวัดผลคือการเลือกวิธีการวัดผล (Methods of Measurement) ให้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่ง Gronlund (1971 : 3) ได้ชี้ให้เห็นว่าเทคนิคและวิธีการวัดผลมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของสาขาวิชานั้น ๆ ชวาล แพริตกุล (2518 : 31) ได้กล่าวไว้ในเทคนิคการวัดผลว่าในเรื่องเกี่ยวกับการวัดผลในยุคใหม่นั้นต้องวัดให้ครบถ้วนทั้งเนื้อหาและพฤติกรรมทางสมอง เพื่อให้สามารถวัดได้ดังกล่าวจึงต้องอาศัยวิธีการวัดผลหลายรูปแบบจึงจะสามารถวัดได้ตามที่ต้องการ

ในภาวะปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิชาการมีมากขึ้น มีผลทำให้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ แยกย่อยเป็นสาขาวิชาเฉพาะมากขึ้นและในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดสาขาวิชาใหม่เพิ่มขึ้นซึ่งสาขาวิชาเหล่านั้นก็ได้รับการเปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัย ตามความต้องการของสังคมและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้สอนในแต่ละสาขาวิชาในอันที่จะเลือกใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้วัดผลการเรียนของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) เป็นสำคัญ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2520 : 5 - 7) ดังนั้นการศึกษาถึงวิธีการวัดผลปัญหาทางการวัดผลตลอดจนความคิดเห็นของผู้สอนและนิสิตนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดหลักสูตร และองค์ประกอบทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อผลิตบุคคลที่มีคุณภาพตามเจตจำนงค์ของการศึกษาระดับนี้

ห้องสมุด เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียนผู้สอน ตลอดจนจัดหาวัสดุเพื่อสนับสนุนงานวิจัยอื่น ๆ ของสถาบัน (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 2521 : 64 - 65) ในการจัดห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพตามลักษณะดังกล่าวมาแล้วต้องอาศัยบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานอย่างสูงหมายถึงว่า บรรณารักษ์จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและการฝึกหัดในทางวิชาชีพมาเป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยจึงสมควรได้รับการปรับปรุงทั้งทางด้านหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน ตลอดจนศึกษาถึงความเหมาะสม ข้อบกพร่องของขบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในส่วนเกี่ยวกับการวัดผลทั้งนี้เพราะลักษณะเนื้อหาวิชาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นทฤษฎีและปฏิบัติในการวัดผลการเรียนของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องวัดในครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างจริงจัง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาบรรณารักษศาสตร์นั้นพบว่าไม่มีงานวิจัยทางด้านนี้มากนักที่มีอยู่ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง การวัดผลเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานวิจัยชิ้นนั้น ๆ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะพิจารณาถึงลักษณะการวัดผลที่พบในงานวิจัย สิ่งที

มักจะพบควบคู่กับการวัดผลในงานวิจัยแต่ละชิ้นและควรได้รับการกล่าวถึงอย่างยิ่งคือ ลักษณะเนื้อหาวิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาชีพอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะมีองค์ประกอบทางวิชาชีพอย่างครบถ้วน (Carral 1970 : 29 - 30) การเรียนอย่างมีระเบียบแบบแผนและการฝึกฝนปฏิบัติจนเกิดทักษะและมีความชำนาญในสาขาวิชานั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลให้วิชาบรรณารักษศาสตร์มีทั้งทฤษฎีและภาคปฏิบัติ Derr (1980 : 135 - 143) ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยได้กล่าวไว้ว่า วิชาบรรณารักษศาสตร์ได้วิวัฒนาการมาจากอดีตในลักษณะที่มาจากประสบการณ์การทำงาน ดังนั้นลักษณะของวิชาจึงควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ และวิลาวลัย เฝ้าเพ็ง กล่าวคือ ชูติมา สัจจามันท์ (2518 : 136 - 137) ได้สำรวจสถานภาพ การทำงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ควรให้ความสำคัญของภาคปฏิบัติพอ ๆ หรือมากกว่าภาคทฤษฎี ในการเรียนควรเน้นทางด้านปฏิบัติ โดยให้มีชั่วโมงปฏิบัติมากกว่าชั่วโมงการเรียนภาคทฤษฎี และจากผลการวิจัยของ วิลาวลัย เฝ้าเพ็ง (2525 : 114) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในระดับวิทยาลัยครูโดยประเมินจากผู้สอน และนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในแง่ของเนื้อหาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น ผู้สอนให้ความสำคัญของภาคปฏิบัติพอ ๆ กับภาคทฤษฎี แต่ผู้เรียนจะให้ความสำคัญของภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎีคือ ปรากฏความคิดเห็นในการแบ่งคะแนนระหว่างภาคปฏิบัติกับภาคทฤษฎีว่า ฝ่ายผู้สอนเห็นว่าควรเป็น 50 - 50 แต่ผู้เรียนเห็นว่าควรเป็น 60 - 40

วิธีการสอนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้มองเห็นลักษณะเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน

ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ขอรับปริญญา เอกด้อมมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียใต้ของ ม.ล.จ้อย นันทิวชิรินทร์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของการสอนของอาจารย์ในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยระหว่างปีการศึกษา 1974-1978 โดยประเมินจากผู้เรียนและผู้สอนเอง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงวิธีการสอนด้วย โดยแบ่งเนื้อหาวิชาบรรณารักษศาสตร์ออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเนื้อหาทฤษฎี (Theoretical content) กลุ่มประสบการณ์จากการปฏิบัติ (Practical Experience) และกลุ่มประสบการณ์จากการฝึกฝน

จนชำนาญ (Hands on Experience) จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเนื้อหาทฤษฎี ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุด รองลงมาได้แก่การทำรายงานและการอภิเษียงปัญหา กลุ่มประสบการณ์จากการปฏิบัติ ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุด กับการให้ค้นคว้าทำรายงาน รองลงมาได้แก่การอภิเษียงปัญหา และการศึกษานอกสถานที่ กลุ่มประสบการณ์จากการศึกษาจนชำนาญนั้นวิธีการสอนที่ใช้มากที่สุดคือ การให้ค้นคว้าทำรายงาน รองลงมาคือการบรรยายและการเยี่ยมชมห้องสมุด จากผลการวิจัยจึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะเนื้อหาวิชาที่มีผลต่อการเลือกวิธีการสอนด้วยเช่นกัน (Joy Nandhivajarin 1977 : 50 - 55) เนื่องจากลักษณะเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์มีลักษณะเป็นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่นนี้ นอกจากจะมีผลต่อวิธีการสอนดังกล่าวมาแล้วยังส่งผลไปถึงการวัดผลการเรียนของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การแบ่งคะแนนระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ช่วงเวลาของการวัดผล พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนต้องการวัดจากผู้เรียนในแต่ละวิชา ตลอดจนการเลือกวิธีการวัดผลให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์หลาย ๆ เล่มด้วยกันดังนี้ ผลงานวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ (2518 : 136 - 137) ในเรื่องการศึกษาสถานภาพการทำงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า การวัดผลยังต้องแก้ไขปรับปรุง การวัดผลไม่ได้มาตรฐานเพียงพอผู้สอนมีมาตรฐานการวัดผลแตกต่างกันทำให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาที่ได้คะแนนง่ายมากกว่าที่จะเลือกเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนี้การแบ่งคะแนนควรเน้นปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีกล่าวคือ ควรให้มีการสอบ^บทฤษฎีเพียง 30% สำหรับวิธีการวัดผลนั้นผู้สอนมักจะใช้ข้อสอบข้อเขียนในการวัดผล เป็นส่วนมากและข้อสอบจะวัดความจำมากกว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในปีเดียวกัน มาลินี ประเสริฐวงศ์ ได้ประเมินผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยประเมินจากบุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้สอน บัณฑิตที่จบออกไป และผู้เชี่ยวชาญ จากผลการวิจัยในด้านการวัดผลพบว่า ผู้สอนวัดผลโดยใช้วิธีการสอบช่วงเวลาในการวัดผลผู้สอนวัดเป็นกลางเทอมและปลายเทอม ข้อสอบจะวัดความเข้าใจและการนำไปใช้มากกว่าความจำ (มาลินี ประเสริฐวงศ์ 2518 : 110) ซึ่งผลงานวิจัยดังกล่าวคล้ายคลึงกับของ ชูติมา สัจจามันท์ ในแง่การวัดความรู้ของผู้เรียนโดยวัดด้านพุทธิพิสัยด้วยกันเพียงแต่ต่างระดับกันเท่านั้น ในปี 2521 สุพัตรา ไชยศิริ ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนการใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 9 แห่ง ในส่วนที่

เกี่ยวกับการวัดผลพบว่า ช่วงเวลาของการวัดผลของผู้สอนมักเป็นทดสอบครั้งเดียวตอนปลาย
 เทอมและทดสอบระหว่างเทอมและปลายเทอมมากที่สุด วิธีการวัดผลผู้สอนใช้ข้อสอบอัตนัย
 โดยมุ่งวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าอย่างอื่น (สุพัตรา ไชยศิริ 2521 : 274) ซึ่ง
 การแบ่งช่วงเวลาในการสอบนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับผลงานวิจัยของ มาลินี ประเสริฐวงษ์
 ในปี 2521 เช่นกันที่ ทศนีย์ ทองศิริ ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์
 ต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาในการ
 เรียนการสอน โดยส่งแบบสอบถามไปยังบัณฑิตบรรณารักษศาสตร์ ที่จบจากมหาวิทยาลัย เชียงใหม่
 ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดผลพบว่า ผู้สอนทดสอบภาคปฏิบัติในระดับปานกลางข้อสอบเน้นวัดความรู้
 ความจำ ความเข้าใจมากกว่าการนำไปใช้ บัณฑิตมีความเห็นว่า การวัดผลน่าจะวัดการนำไปใช้
 มากกว่าการจำ เพราะงานบรรณารักษณ์นั้นต้องอาศัยความเข้าใจและการปฏิบัติจริงมากกว่าการ
 เรียนรู้ (ทศนีย์ ทองศิริ 2521 : 306 - 309) ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องอย่างมาก
 กับงานวิจัยของ ชูติมา สัจจามันท์ โดยเฉพาะในแง่ของการเน้นความสำคัญของภาคปฏิบัติ
 และการนำไปใช้กับการวัดผลไม่ควรวัดความจำ ในปี 2525 วิลาวัลย์ เผ่าเพ็ญ ได้ทำการ
 ประเมินผลการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู 5 แห่ง โดยประเมินจากผู้สอนและ
 นักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ จากการศึกษาพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดผลนั้นวิธีการวัด
 ผลที่ผู้สอนใช้คือ การทดสอบโดยมุ่งให้ข้อสอบวัดความคิดมากกว่าความจำ ช่วงเวลาการวัดผล
 คือกลางเทอมและปลายเทอม โดยทั้งผู้สอนและนักศึกษามีความเห็นตรงกันว่าการแบ่งคะแนนระหว่าง
 กลางเทอมและปลายเทอมควรเป็น 60 - 40 แต่สำหรับการแบ่งคะแนนระหว่างภาคปฏิบัติและ
 ภาคทฤษฎีนั้น ผู้สอนมีความเห็นว่าควรเป็น 50 - 50 แต่นักศึกษาเห็นว่าควรเป็น 60 - 40
 (วิลาวัลย์ เผ่าเพ็ญ 2525 : 114) สำหรับผลงานวิจัยชิ้นนี้จะสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ
 ชูติมา สัจจามันท์ และของ ทศนีย์ ทองศิริ ในกรณีที่ผู้เรียนเห็นควรให้เน้นภาคปฏิบัติมากกว่า
 ทฤษฎี

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดในแง่ของการวัดผลจะเห็นได้ว่า เน้นในแง่ของ
 ลักษณะเนื้อหาวิชา และการแบ่งคะแนนค่อนข้างมาก แต่ไม่มีงานวิจัยชิ้นใดได้ศึกษาถึงการวัดผล
 ในแง่ที่ว่าวิชาทางบรรณารักษศาสตร์แต่ละรายวิชานั้นมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร เมื่อเรียนจบ
 แต่ละวิชาแล้วจะสามารถทำอะไรได้บ้างและการใช้วิธีการวัดผลอย่างไรจึงจะสามารถวัดได้ว่า

ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ซึ่งการศึกษาถึงวิธีการวัดผลที่เหมาะสมมีความจำเป็นมากสำหรับวิชาที่มีลักษณะ เนื้อหาวิชาที่สลับซับซ้อนและมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่น วิชาบรรณารักษศาสตร์ และนอกจากนี้สิ่งที่ต้องการวัดจากผู้เรียนไม่ใช่เพียงความรู้ความจำเท่านั้นแต่ต้องวัดรวมไปถึงทักษะในการกระทำและการปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่สามารถวัดได้โดยใช้วิธีการสอบเพียงอย่างเดียว เมื่อศึกษาจากงานวิจัยของต่างประเทศ มีงานวิจัยบางเรื่องที่กำลังกล่าวถึงวิธีการวัดผลในวิชาบรรณารักษศาสตร์ อย่างเช่นงานวิจัยเชิงสำรวจของ Hernon (1975 : 14 - 18) เขาได้สำรวจการสอนวิธีใช้ห้องสมุดโดยวิธีการบรรยายและประเมินผลการใช้ห้องสมุดอุดมศึกษา ในสหรัฐอเมริกา ในปี 1975 โดยผู้สำรวจเลือกกลุ่มตัวอย่างในห้องสมุดอุดมศึกษา 200 แห่ง แต่ปรากฏว่ามี 93 แห่งเท่านั้นที่สอนการใช้ห้องสมุด ซึ่งวิธีการสอนที่ใช้เป็นแบบบรรยาย การนำชมห้องสมุดและการฉายสไลด์ประกอบการสอน ในเรื่องการประเมินผลผู้วิจัยได้เสนอวิธีการให้ห้องสมุดเลือกใช้ 8 แบบ ให้เลือกวิธีที่คิดว่าเหมาะสมมากที่สุดปรากฏว่า จากผลการวิจัยแบบที่เหมาะสมที่สุดคือ บรรณารักษศึกษาจากการที่มีนักศึกษาสามารถปรึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการค้นคว้าสิ่งต้องการที่ค่อนข้างหายากรองลงมาได้แก่ การสอนวิธีการค้นคว้าห้องสมุดภายในห้องเรียน แล้วให้ทำข้อสอบในห้อง วิธีที่ใช้รองลงมาอีกคือวิธีการใช้แบบสอบถามสำรวจดูว่า นักศึกษาเข้าใจแหล่งข้อมูลมากน้อยเพียงใด ในปี 1977 Jushu Purushottam Patel ได้ศึกษาเปรียบเทียบถึงวิธีการวัดผลที่ใช้สำหรับนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ในประเทศอังกฤษและอเมริกา เสนอเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เสนอต่อมหาวิทยาลัยพิตสเบิร์ก (Pittsburgh University) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ นักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ นักการศึกษา และบรรณารักษ์ โดยได้ศึกษาถึงวิวัฒนาการของวิธีการวัดผลในช่วงปี 1946 ถึงปี 1973 ตลอดจนศึกษาถึงความแตกต่างของวิธีการวัดผลของทั้ง 2 ประเทศ ผลการวิจัยพบว่า วิธีการวัดผลของทั้ง 2 ประเทศที่ใช้กันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดมาและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้ผู้เรียนจบได้รับประกาศนียบัตรมากขึ้น การวัดผลหลาย ๆ ครั้งดีกว่าการวัดผลครั้งเดียวเมื่อปลายทอม (Patel 1977 : 1717 - A)

จากการศึกษาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและของต่างประเทศพบว่า การวัดผลมีความสำคัญต่อทั้งผู้สอนและผู้เรียน นอกจากนี้การเลือกวิธีการวัดผลให้สามารถวัดพฤติกรรม

ต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชาแล้วจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงวิธีการวัดผลสำหรับวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยจะศึกษาถึงวิธีการวัดผลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ความเหมาะสม ความคิดเห็นของผู้เรียนผู้สอนตลอดจนปัญหาข้อ เสนอแนะของผู้เรียนและผู้สอน ผู้วิจัยคาดว่าผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางนำไปสู่การอธิบายถึงผลการวิจัยที่ผ่านมามีเหตุผลและ เป็นแนวทางปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมวิธีการวัดผลที่ใช้สำหรับการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาบัณฑิตในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้สอนและของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการวัดผล
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาของผู้สอนและของนักศึกษา เกี่ยวกับการวัดผล

แนวเหตุผลในการวิจัย

1. ลักษณะ เนื้อหาวิชามีความสัมพันธ์กับวิธีการวัดผล
2. ผู้สอนและนักศึกษามีความคิดเห็นต่อวิธีการวัดผลแตกต่างกัน : ผู้สอนมีความคิดเห็นว่าวิธีการวัดผลเหมาะสมดีแล้ว นักศึกษามีความคิดเห็นว่า วิธีการวัดผลยังต้องแก้ไขปรับปรุง

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา

1. ตัวแปรเหตุ
 - 1.1 ลักษณะ เนื้อหาวิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเนื้อหา และกลุ่มทักษะเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มวิชาดังกล่าว อาศัยความคิดเห็นของผู้สอนที่มีต่อลักษณะ เนื้อหาวิชาของวิชาที่สอน จุดประสงค์หลักของวิชาและกิจกรรมประกอบการสอนที่ผู้สอนใช้เป็นหลักสำคัญในการแบ่ง
 - 1.2 ผู้สอน และ นักศึกษา

2. ตัวแปร

2.1 วิธีการวัดผล (การทดสอบ/การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน/การจัดอันดับคุณภาพของผู้เรียน/การให้ปฏิบัติจริง/การค้นคว้าทำรายงาน/การบันทึกพฤติกรรมสะสม/การศึกษาเป็นรายบุคคล/การใช้แบบสอบถาม/การสัมภาษณ์)

2.2 ความคิดเห็นของผู้สอน/ความคิดเห็นของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษา เฉพาะในระดับปริญญาบัณฑิตที่เปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัย เท่านั้น โดยจะศึกษาจากประชากรของมหาวิทยาลัย 5 แห่งที่เปิดสอนวิชา เอกภพธรณารักษศาสตร์คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ในการวิจัยครั้งนี้จะไม่รวมมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตร ในกรณีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเหตุที่ไม่รวม เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัย เปิดและมีระบบการเรียนการสอนแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้มาอาจทำให้ข้อมูลจากแหล่งอื่นแปรปรวนมาก สำหรับสองมหาวิทยาลัยหลังเหตุที่ไม่รวม เนื่องจากเพิ่งเปิดสอนในปี พ.ศ. 2526 เป็นปีแรกและยังคงไม่มีนักศึกษาชั้นปีที่ 4

2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มผู้สอน หมายถึงอาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ทำการสอนอยู่ในภาคการศึกษาที่กำลังทำวิจัยคือภาคต้นปีการศึกษา 2526 ทั้งนี้ไม่รวมอาจารย์ที่ลาศึกษาต่อทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อาจารย์ที่ลาไปดุงานต่างประเทศ และอาจารย์พิเศษในกรณีของอาจารย์พิเศษเหตุที่ไม่รวม เนื่องจากว่าอาจารย์พิเศษเพียงคนเดียวอาจสอน 2 สถาบันหรือมากกว่านั้นในวิชาเดียวกันซึ่ง เวลาการสอนอาจไม่สม่ำเสมอ เช่น สอนปีหรือสองปีแล้วเว้นไปนานบ้าง และอาจารย์พิเศษก็มีจำนวนน้อย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ความลำบากในการเก็บข้อมูล อาจารย์เพียงคนเดียวอาจจะตอบแบบสอบถามหลายชุดตามจำนวนสถาบันที่สอน จึงได้พิจารณาตัดออกไปและเห็นว่าคงไม่มีผลกระทบต่อความคลาดเคลื่อนของข้อมูล เพราะอาจารย์ประจำมีจำนวนมากพออยู่แล้วและจะสอบถามทั้งหมดโดยไม่สุ่มตัวอย่าง

2.2 กลุ่มนักศึกษา หมายถึงนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่งที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่กำลังทำวิจัยคือ ภาคต้นปีการศึกษา 2526

3. จะศึกษาวิธีการวัดผลเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกที่เปิดสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่งเท่านั้นไม่รวมถึงวิชาในหมวดวิชาอื่น ๆ ที่นักศึกษาจะต้องเรียนตามหลักสูตร

4. สำหรับแนวเหตุผลในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดแนวความคิดว่าลักษณะเนื้อหาวิชามีความสัมพันธ์กับวิธีการวัดผล โดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ทางการศึกษานั้น เนื่องจากตามหลักทฤษฎีวัตถุประสงค์ที่จะประเมินผลการเรียนได้จะต้องเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีความคุ้นเคยน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย ดังนั้นจึงต้องอาศัยพิจารณาจากลักษณะเนื้อหาวิชาอันเป็นตัวนำไปกระตุ้นให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของวิชาที่ดึงเอาไว้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งโดยลักษณะเช่นนี้จะสามารถเข้าใจได้ตรงกันในระหว่างกลุ่มประชากรผู้วิจัยจึงทำลักษณะเนื้อหาวิชาเข้ามาเป็นตัวแปรและแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นกลุ่มโดยใช้ลักษณะเนื้อหาวิชาของวิชานั้น ๆ จุดประสงค์หลักของวิชาตามความคิดเห็นของผู้สอน และกิจกรรมประกอบการสอนเป็นหลักสำคัญในการแบ่งกลุ่ม

ขบวนการการวิจัย

1. กลุ่มประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สอน หมายถึงอาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัย 5 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 42 คน กลุ่มนักศึกษา หมายถึงนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 108 คน รวมประชากรที่ต้องศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 150 คน

2. วิธีการรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาจากตำราบทความและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการวัดผลด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาถึงการศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย และรายละเอียดของหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ รายวิชาที่เปิดสอนของมหาวิทยาลัยทั้ง 5 แห่ง

2.2 ใช้แบบสอบถาม 2 ชุด กับประชากร 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มผู้สอน แบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นสถาน

ภาพส่วนตัวของผู้ตอบ จะประกอบไปด้วย วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์, คุณวุฒิทางด้านการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน ประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน การวัดผล และพื้นที่ความรู้ทางด้านการวัดผล ส่วนที่ 2 การเรียนการสอนและการวัดผล ประกอบด้วยวิชาที่สอน วิธีการสอน กิจกรรมประกอบการสอน การเตรียมการวัดผล วิธีการวัดผล การแบ่งคะแนน การดำเนินการสอน ช่วงเวลาการวัดผล ตลอดจนความคิดเห็นต่อการวัดผล ส่วนที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการวัดผล แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักศึกษา ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผล ประกอบไปด้วย วิชาที่เรียน วิธีการสอนของผู้สอน กิจกรรมประกอบการสอน ที่ผู้สอนใช้ วิธีการวัดผลที่ผู้สอนใช้ ช่วงเวลาในการวัดผล การแบ่งคะแนน ตลอดจนความคิดเห็นของนักศึกษาต่อวิธีการวัดผล ส่วนที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการวัดผล

2.3 สัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้สอนถึงด้านการเรียนการสอนและการวัดผล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร

$$P = \frac{F}{N} \times 100$$

ค่ามัธยฐาน โดยใช้สูตร

$$Mdn = LO + i \left(\frac{\frac{N}{2} - F1}{F2} \right) \quad \text{เมื่อ}$$

Mdn = ค่ามัธยฐาน

LO = ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของคะแนนในชั้นที่มี Mdn

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

i = อัตรภาคชั้น

F1 = ค่าความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงคะแนนที่เป็นขีดจำกัดบนของคะแนนในชั้นก่อนมัธยฐาน

F2 = ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีมัธยฐาน

ค่า ไค - สแควร์ (χ^2) ใช้สูตร

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$$

χ^2 = ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

O = ค่าความถี่ได้จากแบบสอบถาม

E_i = ค่าความถี่ที่คาดว่าจะ เป็น

Median test โดยใช้สูตร

$$\chi^2 = \frac{n \left(\left| \frac{f_{11} f_{22} - f_{12} f_{21}}{(C_1)(C_2)(R_1)(R_2)} - \frac{n}{2} \right| \right)^2}{n}$$

เมื่อ

n = จำนวนความถี่รวมของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม

f_{11}, f_{21} = ความถี่ที่สูงกว่า Mdn ของประชากรกลุ่มที่ 1 และ 2

f_{12}, f_{22} = ความถี่ที่ต่ำกว่า Mdn ของประชากรกลุ่มที่ 1 และ 2

C_1, C_2 = ความถี่รวมในสดมภ์ที่ 1, และ 2

R_1, R_2 = ความถี่รวมในแถวที่ 1, และ 2

χ^2 = ค่าความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างตัวแปร

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 สรุปผลการวิจัย

ผลคาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพการวัดผล วิธีการวัดผล ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้สอนและนักศึกษาซึ่งจะสามารถนำไปพิจารณาเป็นแนวทางหรือแก้ไขปรับปรุงการวัดผลวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ผลจากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาสมรรถภาพทางการวัดผล โดยนำข้อมูลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางจัดประชุม เชิงปฏิบัติการทางการวัดผลสำหรับผู้สอน วิชาบรรณารักษศาสตร์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวัดผล หมายถึง การวัดผลทางการศึกษาอันเป็นขบวนการที่กระทำเพื่อให้ทราบ ปริมาณความรู้ ความสามารถ ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใดตลอดจนวัดพฤติกรรมของ ผู้เรียนหลังการเรียนว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการมากน้อยเพียงใด โดยการวัดนั้นจะออก มาในรูปตัวเลขหรือจำนวน

กลุ่มทักษะ หมายถึง กลุ่มวิชาที่มีเนื้อหาในทางปฏิบัติล้วน ๆ หรือปฏิบัติในระดับ มากกว่า หรือมากเท่ากับทฤษฎี จุดประสงค์หลักของวิชามุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการปฏิบัติและ สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจังมากกว่าอย่างอื่น ๆ

กลุ่มเนื้อหา หมายถึง กลุ่มวิชาที่มีลักษณะเป็นทฤษฎีล้วน ๆ หรือทฤษฎีมากกว่า ปฏิบัติ, มีจุดประสงค์หลักของวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชานั้น ๆ มากที่สุด

นักศึกษา หมายถึง นิสิต/นักศึกษา วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ที่กำลังศึกษาในชั้นปี- ที่ 4 ของมหาวิทยาลัย 5 แห่ง

ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้ง 5 แห่ง

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัย ทั้ง 5 แห่ง ที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในระดับปริญญาบัณฑิต ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

วิชาบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง รายวิชาทางด้านวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ ที่ปรากฏ และเปิดสอนในหลักสูตรปริญญาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย ทั้ง 5 แห่ง

วิธีการวัดผล หมายถึง เทคนิค หรือ เครื่องมือที่นำมาใช้ในขบวนการวัดผลเพื่อ ให้ได้ซึ่งตัวเลขหรือปริมาณที่แสดงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน